

Plastyka

Szkoła podstawowa

Podstawowe założenia, filozofia zmiany
i kierunki działań

Autor: dr Beata Lewińska

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

 podstawa
programowa 2017

Dobra
Szkoła

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

PLASTYKA (DLA KOGO)?

- Przedmiot plastyka realizowany jest obowiązkowo w szkołach podstawowych w klasach 4–7.
- Nowa podstawa programowa zastępuje podstawę programową przedmiotu plastyka, realizowaną w klasach 4–6 szkoły podstawowej oraz podstawę programową przedmiotu plastyka realizowaną dotychczas w gimnazjum (III etap edukacyjny).
- Zgodnie z nową podstawą programową, ekspresja twórcza, realizowana na III etapie kształcenia w ramach tzw. „zajęć artystycznych” (do wyboru przez ucznia), została również uwzględniona w programie zajęć plastyki, jak również muzyki.

OGÓLNE ZAŁOŻENIE ZMIAN

- W ogólnym założeniu plastyka powraca do dawnej formuły i nazwy. Nie jest dzielona na zajęcia plastyki oraz zajęcia artystyczne (realizowane dotychczas na III etapie edukacyjnym).
- Przedmiot będzie miał przede wszystkim charakter praktyczny (działania twórcze i warsztatowe), dla których wsparciem będą podstawy teoretyczne.
- Jego zadaniem jest także wprowadzanie uczniów w zagadnienia wiążące się z ochroną dóbr kultury i własności intelektualnej oraz kształcenie postawy szacunku dla narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

STRUKTURA DOTYCHCZAS OBOWIĄZUJĄCEJ PODSTAWY PROGRAMOWEJ

- Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji – percepcja sztuki.
- Tworzenie wypowiedzi – ekspresja przez sztukę.
- Analiza i interpretacja tekstów kultury – recepcja sztuki.

STRUKTURA NOWEJ PODSTAWY PROGRAMOWEJ

- Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła.
- Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza, przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych.
- Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

FILOZOFIA ZMIAN

- W ogólnym założeniu plastyka powraca do dawnej formuły i nazwy. Nie jest dzielona na zajęcia plastyki oraz zajęcia artystyczne realizowane dotychczas na III etapie edukacyjnym.
- Przedmiot, poprzez twórcze i warsztatowe działania, dla których wsparciem będą podstawy teoretyczne, nabierze przede wszystkim praktycznego charakteru.
- Jednym z zadań nauczyciela będzie wprowadzanie uczniów w zagadnienia wiążące się także z ochroną dóbr kultury i własności intelektualnej oraz kształcenie postawy szacunku dla narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

CECHY DOKUMENTU (NOWA PODSTAWA)

- Cele odnoszą się bezpośrednio do treści kształcenia, czyli bardzo precyzyjnie sformułowanych wymagań szczegółowych.
- Zabieg ten ma zapobiegać wprowadzeniu przez programy nauczania – a w konsekwencji również i podręczniki – zbyt obszernych treści do realizacji w trakcie zajęć.
- Nauczyciel zyska przestrzeń do prowadzenia ćwiczeń, a uczeń do ekspresji twórczej.
- Wszystkie informacje, jakie pozyskują uczniowie, stanowią jedynie bazę poznawczą dla podejmowanych działań praktycznych i twórczych.

TREŚCI KSZTAŁCENIA

CEL I – UCZEŃ (1)

- wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej, w tym rzemiosła artystycznego;
- rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język;
- rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin;
- zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wymykające się tradycyjnym klasyfikacjom, takie jak: happening, performance, asamblaż, sztuka nowych mediów;
- rozróżnia cechy i rodzaje kompozycji w naturze oraz w sztukach plastycznych (odnajduje je w dziełach mistrzów, a także w tworcach i zjawiskach przyrody);
- tworzy różnorodne układy kompozycyjne na płaszczyźnie i w przestrzeni (kompozycje otwarte i zamknięte, rytmiczne, symetryczne, statyczne i dynamiczne);
- ustala właściwe proporcje poszczególnych elementów kompozycyjnych, umiejętnie równoważy kompozycję, wykorzystując kształt i kontrast form;

TREŚCI KSZTAŁCENIA

CEL I – UCZEŃ (2)

- klasyfikuje barwy w sztukach plastycznych;
- wykazuje się znajomością pojęć: gama barwna, koło barw, barwy podstawowe i pochodne, temperatura barwy, walor barwy;
- rozróżnia i identyfikuje w dziełach mistrzów i własnych kontrasty barwne: temperaturowe, dopełnieniowe i walorowe;
- podejmuje działania twórcze z wyobraźni i z zakresu interpretacji natury, uwzględniające problematykę barwy;
- charakteryzuje i rozróżnia sposoby uzyskania iluzji przestrzeni w kompozycjach płaskich;
- rozpoznaje rodzaje perspektyw (w tym m.in.: rzędowa, kulisowa, aksonometryczna, barwna, powietrzna, zbieżna);
- rozpoznaje i świadomie stosuje światłocien, jako sposób uzyskania iluzji przestrzeni;
- podejmuje działania kreatywne z wyobraźni i z natury, skoncentrowane wokół problematyki iluzji przestrzeni;

TREŚCI KSZTAŁCENIA

CEL I – UCZEŃ (3)

- charakteryzuje pozostałe środki wyrazu artystycznego, takie jak: linia, plama, faktura;
- wykorzystuje wskazane środki w działaniach plastycznych (kompozycjach z wyobraźni i transpozycji natury);
- rozróżnia gatunki i tematykę dzieł w sztukach plastycznych (portret, autoportret, pejzaż, martwa natura, sceny: rodzajowa, religijna, mitologiczna, historyczna i batalistyczna);
- niektóre z tych gatunków odnajduje w grafice i w rzeźbie;
- w rysunku rozpoznaje studium z natury, karykaturę, komiks, rozumie czym jest w sztuce abstrakcja i fantastyka;
- podejmuje działania z wyobraźni i z natury w zakresie utrwalania i świadomości gatunków i tematów w sztuce, stosuje w tym zakresie różnorodne formy wypowiedzi (szkice rysunkowe, fotografie zaaranżowanych scen i motywów, fotomontaż);

TREŚCI KSZTAŁCENIA

CEL II (1)

- w zadaniach plastycznych interpretuje obserwowane przedmioty, motywy i zjawiska, stosując środki wyrazu zgodnie z własnym odczuciem; w wyższych klasach podejmuje również próby rysunkowego studium z natury;
- wyraża w pracach plastycznych uczucia i emocje wobec rzeczywistości, a także płynące z inspiracji muzycznych czy literackich (impresja i ekspresja);
- rysuje, maluje, ilustruje zjawiska i wydarzenia realne i wyobrażone (także w korelacji z innymi przedmiotami);
- modeluje bryły i reliefy, konstruuje samodzielnie małe rzeźbiarskie formy przestrzenne i bryły architektoniczne, a większe projekty realizuje we współpracy z innymi;
- tworzy aranżacje przestrzenne z gotowych elementów stosując układy kompozycyjne właściwe dla uzyskania zamierzonego wyrazu.

TREŚCI KSZTAŁCENIA

CEL II (2)

- projektuje graficzne formy użytkowe (zaproszenie, okładka, plakat);
- kształtuje przestrzenne formy dekoracyjne i scenograficzne – indywidualnie i w zespole;
- umiejętności te wykorzystuje w przygotowywaniu imprez i uroczystości szkolnych, np. powiązanych z kalendarzem różnego typu świąt;
- podejmuje próby integracji sztuk tworząc zespołowo teatr plastyczny (animacja form plastycznych w przestrzeni, a także światło i dźwięk) oraz realizując inne rodzaje kreacji z pogranicza plastyki i pokrewnych dziedzin jak pantomima, taniec, film animowany;

TREŚCI KSZTAŁCENIA

CEL II (3)

- stosuje różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, rzeźbiarskie, malarskie, elementy obrazowania cyfrowego fotograficznego i z wykorzystaniem wybranych graficznych programów komputerowych);
- podejmuje działania z zakresu estetycznego kształtowania otoczenia;
- projektuje i realizuje formy dekoracyjne, podnoszące estetykę otoczenia (wykorzystuje elementy gotowe, aranżując własny pokój, np. projektując nakrycie stołu na uroczystość rodzinną z wykorzystaniem m.in. dekoracji kwiatowej, uwzględnia zasady estetyki podawania potraw).

TREŚCI KSZTAŁCENIA

CEL III (1)

- zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej);
- zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „Małej Ojczyzny”;
- rozumie znaczenie twórczości ludowej, rozróżnia różne jej formy;
- zna pojęcia sztuka ludowa i etnografia;
- wymienia, rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze obiekty kultury wizualnej w Polsce, wskazuje ich twórców;

TREŚCI KSZTAŁCENIA

CEL III (2)

- rozpoznaje wybrane, najbardziej istotne dzieła z dorobku innych narodów;
- rozumie i charakteryzuje na wybranych przykładach z różnych dziedzin pojęcie stylu w sztuce;
- wykazuje się znajomością najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki w Polsce i na świecie;
- zna i stosuje zasady prezentacji i upowszechniania dzieł zgodnie z prawem i etyką.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (1)

- Plastyki w szkole podstawowej nie należy zamieniać w regularną historię sztuki.
- Wiadomości dotyczące sztuki warto wprowadzać w układzie problemowym, a nie w powiązaniu z układem chronologicznym.
- Uczniowie nie powinni się koncentrować na znajomości epok historycznych, lecz na znajomości struktury dzieła, jego formy (także stylu powstania).
- Informacje na temat stylów, mogą się pojawić w kontekście poszczególnych dyscyplin artystycznych (np. przy omówieniu architektury można pokazać, że dzieła architektury powstawały w różnych stylach, podobnie, jak w przypadku innych dyscyplin artystycznych).

KIERUNKI DZIAŁAŃ (2)

- Dzieła, prezentowane w podręcznikach, powinny być opatrzone podpisem, w którym podaje się imię i nazwisko twórcy (jeśli dzieło nie jest anonimowe), okres powstania (np. wiek), ewentualnie styl. Dotyczy to zwłaszcza najbardziej znaczących przykładów dla dziedzictwa kulturowego.
- Warto, aby w programach kształcenia, wymienione zostały dzieła (tzw. „kanon”), które powinien znać uczeń. Ułatwi to znacząco tworzenie wymagań diagnostycznych i egzaminacyjnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (3)

Pracę należy planować zgodnie z psychofizycznym rozwojem dziecka w przypadku treści kształcenia:

- w klasach 4–6 powinny być wprowadzane zagadnienia z zakresu funkcji i języka plastyki, ujęte w punktach 1–6 pierwszego celu kształcenia;
- w klasach starszych (6–7) wiadomości powinny być utrwalane, zgodnie ze spiralnym modelem nauczania, poprzez powracanie do działań twórczych, w których wykorzystywane są zagadnienia dotyczące formy i struktury dzieła;
- wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego, opisane w punktach 1–8 zaleca się wprowadzić w klasach 6–7; przejawia się to między innymi w odpowiednim dobieraniu zadań, technik, formatów i czasu realizacji;

KIERUNKI DZIAŁAŃ (4)

- należy pamiętać, że im młodsze dziecko, tym więcej zadań powinno się wprowadzać wykorzystując wyobraźnię i pamięć;
- w klasach starszych mogą być wprowadzane ćwiczenia oparte na bezpośredniej obserwacji natury. Z tego powodu zagadnienia związane np. z iluzją przestrzeni, należy wprowadzać w klasach 6–7;
- podobnie różnicowanie technik powinno być ściśle związane z możliwościami psychofizycznymi uczniów oraz z możliwościami bazowymi szkoły;

KIERUNKI DZIAŁAŃ (5)

- doskonalenie umiejętności plastycznych i ekspresja twórcza dotyczy wszystkich klas III etapu kształcenia (z uwzględnieniem możliwości percepcyjnych uczniów);
- ćwiczenia praktyczne powinny być planowane na pojedyncze godziny lekcyjne, w niektórych przypadkach (jedynie w klasach starszych), praca może być kontynuowana na kolejnej lekcji;
- przeważać powinny zajęcia w pracowniach szkolnych, w ramach których dominować mają aktywności warsztatowe;
- w trakcie realizacji programu należy uwzględniać różne formy i metody kształcenia;

KIERUNKI DZIAŁAŃ (6)

- powinno się uwzględnić działania zespołowe, zwłaszcza przy pracach wymagających dużego wkładu i wysiłku (projekty edukacyjne);
- różnorodne formy ekspresji twórczej pobudzają sferę emocjonalną, poprzez angażowanie różnych zmysłów;
- płaszczyzną wspólną może być na przykład teatr, w którym integrują się języki: literatury (słowo), muzyki (oprawa muzyczna), plastyki (scenografia i kostiumy) i gestu lub przygotowanie uroczystości szkolnych;
- praca metodą projektu zalecana jest szczególnie w klasach starszych (6–7 klasa).

KIERUNKI DZIAŁAŃ (7)

Lekcje w miarę możliwości powinny być uzupełniane innymi formami zajęć, realizowanymi we wszystkich latach nauki. Ich celem, jest między innymi upowszechnianie kultury i współpraca z instytucjami i osobami działającymi na rzecz rozwoju kultury i sztuki:

- lekcje w galeriach, muzeach, obiektach sakralnych, pracowniach twórców;
- wycieczki, w tym zajęcia plenerowe;
- tworzenie wystaw prac własnych, klasowych i szkolnych;
- zwiedzanie wystaw;
- spotkania z artystami;
- poznawanie zabytków i twórców regionu, w miarę możliwości współtworzenie kultury regionalnej w powiązaniu z instytucjami zajmującymi się upowszechnianiem kultury i sztuki;
- udział w konkursach plastycznych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (8)

- Nauczyciele plastyki mają obowiązek dostosowywania wymagań do indywidualnych potrzeb, możliwości i predyspozycji uczniów.
- Dotyczy to zwłaszcza uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, których charakteryzuje szczególna wrażliwość artystyczna i zdolności twórcze.
- Uczniów przejawiających szczególne pasje artystyczne, należy wspierać w rozwoju.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (9)

- Istotne znaczenie w rozwoju ma też wychowanie w poczuciu odpowiedzialności i szacunku dla prac własnych i cudzych, w tym dziedzictwa kulturowego. Może się to przejawiać także w tworzeniu zbioru własnych prac, ich dokumentowaniu i zgodnym z prawem publikowaniu.
- Nauczyciele powinni zwracać uwagę i uwrażliwiać uczniów na ochronę własności intelektualnej i nie dopuszczać do tworzenia plagiatów oraz publikowania między innymi w mediach prac bez zgody twórcy oraz prac przedstawiających inne osoby bez ich zgody (ochrona wizerunku).
- Powinni też kształtować postawy właściwie rozumianej tolerancji dla twórczości innych osób z uwzględnieniem poszanowania godności człowieka oraz postawy odpowiedzialności za treść i formę własnej twórczości plastycznej.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

 podstawa
programowa 2017

Dobra
Szkoła

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI